

Władysław Kowalak

Biuletyn misjologiczno-religioznawczy

Collectanea Theologica 45/2, 169-178

1975

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

BIULETYN MISJOLOGICZNO-RELIGIOZNAWCZY

Zawartość: I. DOKUMENTY. 1. Konferencja Episkopatu Indonezyjskiego o działalności katolików (dokończenie). — 2. Deklaracja Ogólnoindyjskiej Konferencji o ewangelizacji w Indiach. II. INFORMACJE*.

I. DOKUMENTY

1. Konferencja Episkopatu Indonezyjskiego o działalności katolików (dokończenie)

4. Zadania społeczno-ekonomiczne

Jeśli ma się polepszyć sytuacja gospodarcza kraju, musi się podwyższyć produkcja. Jest to możliwe pod warunkiem, że wszyscy poważnie i solidnie będą współpracować w ramach różnych przedsięwzięć. Lud Boży ma tu wielkie zadanie do spełnienia poprzez właściwe zachowanie się wobec innych. Wszyscy powinni być głęboko przekonani i powinno się wszystkich do tego przekonywać, że w myślach i pracy na pierwszym miejscu trzeba stawiać produkcję, a dopiero potem konsumpcję.

W procesie rozwoju nie najważniejsze są urządzenia budowlane, wzrost produkcji czy poziom gospodarczy, lecz szczerze przeświadczenie, że wszyscy powinni poświęcać swe siły dla rozwoju. Darowane pieniądze i jałmużna nie są środkiem prowadzącym do samodzielności, lecz stanowią jedynie pożyczkę, która musi być spłacona. Również Kościół musi się nauczyć nieść pomoc finansową i być zdolnym do samotrzymania. Rozwój jest tylko wtedy możliwy, gdy środki te będą oszczędnie i racjonalnie wykorzystane.

Powinno się zwiększać budownictwo mieszkaniowe; w tym celu trzeba odpowiednio wykorzystać materiały budowlane, a przede wszystkim chęć i gotowość ludzi do pracy. Należy przy tym właściwie rozmieścić gęstość zaludnienia wewnątrz jednego regionu i między różnymi regionami oraz przewidzieć potrzeby migracji wewnątrz kraju. Szczególnej zaś uwagi i pomocy domagają się regiony gospodarczo zaniedbane i będące na niższym poziomie rozwoju. Aby osiągnąć prawdziwą stabilizację w procesie rozwojowym nasuwa się konieczność zagwarantowania robotnikom dobrych warunków socjalnych, rent, obrony prawnej oraz chronienia ich przed wszelkim bezprawiem i nadużyciami.

---

* Redaktorem niniejszego biuletynu jest ks. Władysław Kowalak SVD.
Warszawa.

Na krajach rozwijających się — jak Indonezja — ciąży niesprawiedliwość i nieopłacalność handlu zagranicznego. Towary importowane, np. maszyny, są coraz droższe, gdy tymczasem nasze towary eksportowane są coraz tańsze. Nasi eksperci i przedstawiciele handlowi w międzynarodowych organizacjach powinni nad tym pracować, aby aktualna struktura handlu i ceny były kontrolowane. Państwo nie powinno sprowadzać takich artykułów, które są produkowane w kraju. Oczywiście przemysł musi dbać o dobrą jakość produktów, aby dać podstawy do konkurencji z innymi krajami.

5. Dialog z religiami

Humanizm jest podstawą filozofii i mądrości życiowej narodu indonezyjskiego. Upoważnia to do nadziei i optymizmu, że wszyscy zmobilizują się we współpracy nad osiągnięciem jedności i jednomyślności. Niestety ta jedność często jest rozbijana, z niekorzyścią dla wszystkich, przez różnice ideologiczne i religijne. Nie jest sprawą państwa wtrącać się w dziedzinę religijną swoich obywateli, jeśli ona nie jest sprzeczna z podstawowymi zarządzeniami państwowymi. Żadna władza państwowa nie może naruszać podstawowych praw: wolności wyboru prawdziwej religii, życia według jej nakazów, zgodnie z sumieniem i osobistym przekonaniem, czy też przejścia do innej religii.

Katolicy indonezyjscy wyrażają swoją troskę z powodu niepokojów religijnych, nękających nasze społeczeństwo i zabijającymi ducha braterstwa. Konferencja Episkopatu Indonezyjskiego zachęca katolików do cierpliwości i przebaczenia w duchu Chrystusa, z drugiej jednak strony stoi mocno na stanowisku dążenia do prawdy, sprawiedliwości i praworządności w służbie Bożej i dążenia do lepszego jutra naszego narodu.

Trudności te zostaną przezwyciężone, jeżeli wszyscy zdobędą przekonanie, iż wyznawcy poszczególnych religii szczerze pragną dobrą wszystkich ludzi, którzy od Boga otrzymali zadanie ulepszania świata i uczynienia go spokojniejszym i bezpieczniejszym; jeżeli przywódcy religijni uświadomią sobie, że członkowie poddają się ich kierownictwu po to, aby nie rozprzestrzeniały się żadne idee powodujące rozluźnienie, prowadzące politykę zaborczą i przymusu, przez co ginie wzajemne poszanowanie; jeśli wszyscy poczują się współodpowiedzialni za religijne rozdarcia, związane ze społecznymi zmianami. Nie wystarczą same zarządzenia i rozkazy władz. Należy przede wszystkim stworzyć takie warunki, aby wydane przez władzę przepisy mogły być przestrzegane i zachowywane; jeżeli wszyscy szczerze będziemy dążyć do uformowania właściwych stosunków współzycia między ludźmi.

6. Współpraca między chrześcijanami

Chrystus założył tylko jeden Kościół. Jest jednak faktem, że wielu uważa się za naśladowców Chrystusa, choć reprezentują różne wyznania, tak jakby „Chrystus był podzielony”. Troska o zjednoczenie i jedność wśród chrześcijan jest jednym z głównych starań Soboru Watykańskiego II. Orientacja ekumeniczna i współpraca międzywyznaniowa w naszym kraju zdobyła sobie trwałą grunt i ma solidne podstawy. Chrześcijanie indonezyjscy będą niebawem mogli czytać i słuchać Słowo Boże z jednego wspólnie uzgodnionego przekładu. Spróbujemy wspólnie rozwiązywać problemy polityczne i konstytucyjno-prawne. W tym celu zostanie zwołana wspólna komisja mająca na celu rozwój i współpracę między ludźmi.

Mimo pewnych pocieszających znaków i przedsięwzięć, ciągle jeszcze nie żyjemy jak „bracia w Chrystusie” i członkowie jednej rodziny, lecz często idziemy rozdzielonymi drogami. Wysiłki ekumeniczne napotykają na wiele raczej zewnętrznych przeszkód, niż — w naszym głębokim przekonaniu — na osobiste opory. Dlatego zintensyfikujemy nasze ekumeniczne prace, odrzucimy

wszystkie uprzedzenia i będziemy starali się zaufać wszystkim chrześcijanom oraz poświęcić im więcej uwagi. Konieczne zatem wydaje się działanie planowe i odgórne, choć oczywiście inicjatyw prywatnych nie należy zaniedbywać. Komisje centralne i regionalne muszą wypracować wspólne programy działania. Konferencja Episkopatu Indonezyjskiego z ufnością i nadzieją patrzy na poczynania i współpracę pomiędzy różnymi chrześcijańskimi Kościołami.

7. Szczególne zadania katolików

Naszym zadaniem jest przekazywanie wiary chrześcijańskiej; jednakże bez czynów słowo nic nie znaczy, ale i bez „słowa” nasza postawa i czyny są trudne do zrozumienia. Dogłębne poznanie indonezyjskich stosunków, mentalności ludu, języka i tradycji jest podstawą do głoszenia Dobrej Nowiny w danym czasie. Nieraz nie mało kłopotu sprawia nam ujęcie naszych przekonań w prostych i zrozumiałych wyjaśnieniach. W takich przypadkach nasze stanowisko możemy przedstawić także pośrednio, tzn. przez naszą chrześcijańską postawę, przez włączenie się w działalność kulturalną, gospodarczą, czy nawet polityczną.

Głoszenie Chrystusa w świecie słowem i czynem jest zasadniczym obowiązkiem każdego katolika, potrzeba jednak kapłanów i świeckich, którzy mieliby przygotowanie specjalistyczne w poszczególnych dziedzinach. We wszystkich szkołach można teraz udzielać nauki religii; tę możliwość należy w pełni wykorzystać. Niech jednak rodzice nie sądzą, że przez ten fakt nałożony przez Boga obowiązek wychowania religijnego dzieci, został im odjęty.

Nasze zjednoczenie zostaje pogłębione przede wszystkim przez to, że razem z Nim, Najwyższym Kapłanem, przystępujemy do Boga Ojca i Jemu ofiarujemy nas samych i nasze wysiłki (por. 1 P 2, 5—6; Hbr 5, 5—10; *Mediator Dei* nr 20; KL 10). Źródłem naszych sił jest sprawowanie liturgii, przede wszystkim sakramentów św. (por. KL 7 i 10); dlatego powinniśmy dołożyć starań, aby sakramenty, zwłaszcza święta Eucharystia, były przeżywane z głęboką wiarą i w takiej formie, która by wyrażała najgłębsze nasze przekonania (por. J 4, 23).

Kościół katolicki jest złączony jedną wiarą. Przejawy jednak tej wiary są różne w różnych krajach (por. KL 21, 34, 38; DKW 2; DM 22). Niech więc katolicy indonezyjscy, kapłani i świeccy, troszczą się o uformowanie własnego wyrazu naszej wspólnej wiary. Konieczna jest odnowa liturgii, jeżeli wierni pragną z niej odnieść korzyści dla życia. Należy im dostarczać najważniejszych wiadomości religijnych i wyjaśniać prawdy wiary poprzez systematyczne nauczanie katechezy oraz głoszenie kazań. Ścisła łączność z Chrystusem poprzez wspólne sprawowanie liturgii nada życiu naszemu głębszy sens, zbliży nas ku świętości oraz podniesie dobrobyt naszego narodu.

8. Współodpowiedzialność za budowanie wspólnoty ludzkiej

Wszyscy katolicy indonezyjscy są zobowiązani do realizacji powyższych wskazań, jednakże nie wszyscy w taki sam sposób. Należy tu uwzględnić pewne różnicowania. Tam, gdzie wierni gromadzą się w imię Chrystusa, tam Kościół jest obecny i widzialny (por. KK 26), dlatego katolicy jako lokalne wspólnoty (diecezje, parafie, organizacje) są odpowiedzialni za wprowadzanie w życie tych wytycznych. Prawdziwa jednak wiara jest pojęciem nie tylko ogólnym i kolektywnym. Każdy poszczególny wierny musi się troszczyć o żywą, osobistą wiarę oraz popierać wspólny wysiłek ku jedności swoją osobistą odpowiedzialnością.

Jako członkowie Kościoła wszyscy są odpowiedzialni, wspomina o tym sobór (por. KK 14), jednakże poszczególni członkowie hierarchii, kapłani, za-

konnicy i świeccy, mają różne zadania do wypełnienia. Do specjalnych zadań biskupów i kapłanów należy głoszenie Dobrej Nowiny; w zgodnej współpracy niech będą przewodnikami i pośrednikami łask, natchnieniem dla Kościołów lokalnych oraz ich zjednoczeniem. Do zadań ludzi świeckich należy współpraca z biskupami i kapłanami poprzez życie prawdziwie chrześcijańskie i swój wysiłek w budowaniu wspólnoty chrześcijańskiej w świecie (por. KK 31). Zakony powinny dostosować się do wymogów *Konstytucji dogmatycznej o Kościele* (por. rozdz. VI). Wszyscy członkowie Kościoła, w miarę swego stanu, mają do wypełnienia szczególne zadania, jednakże nie niezależnie od siebie. Tylko w zgodnej i ścisłej współpracy z biskupami, kapłanami, zakonnikami i laikatem można osiągnąć zamierzone cele.

Aby Kościół w Indonezji mógł się stać wzorem braterstwa przy pomocy tych wytycznych, musi jako wspólnota realizować przykład „Tego, z którego całe Ciało, zaopatrywane i utrzymywane w całości dzięki wiążącym połączeniom członków, rośnie Bożym wzrostem” (Kol 2, 19).

tłum. ks. Waldemar Wesoly SVD, Pieniężno

2. Deklaracja Ogólnoindyjskiej Konferencji o ewangelizacji w Indiach (Patna, 3—8 x 1973)

1. Kontemplacja

Duszą i źródłem każdej ewangelizacji jest kontemplacja, z której praca ewangelizacyjna czerpie swoje właściwe umotywowanie, moc i podstawę działania¹. Jeśli więc chrześcijanin dojdzie do konfrontacji z sytuacją bez wyjścia swoich bliźnich, wówczas świadom swej niewystarczalności, znajdzie w kontemplacji, czyli w głębokim złączeniu z Chrystusem zmartwychwstałym, skuteczną siłę, dzięki której jest w stanie owocnie i z wewnętrznym zaangażowaniem osobistym pracować nad osiągnięciem wszechstronnej wolności wewnętrznej.

Aby praca ewangelizacyjna mogła być wykonana w pełnej zależności i łączności ze zmartwychwstałym Chrystusem i w ten sposób być autentycznym dalszym ciągiem posłannictwa Chrystusowego, zaleca się co następuje.

Wiernych należy naprowadzać na dobrze umotywowaną i częstą modlitwę kontemplacyjną, aby jak najwięcej chrześcijan można było uważać za ludzi prawdziwie uduchowionych. Zakony winny na nowo odkryć charyzmat własnych założycieli, aby go moc zakorzenić w konkretnej indyjskiej rzeczywistości, nawet choćby to miało oznaczać wyrzeczenie się pewnych tradycji, uświęconych miejscem i czasem. Kapłani i zakonnicy niech będą na terenie własnych parafii przykładem modlitwy i miłości braterskiej; niech pomagają rodzinom w zaprowadzaniu wspólnych modlitw, odpowiednio do stanu i możliwości. Modlitwy te niech się kształtują i wzorują na Piśmie św. oraz podtrzymują prawdziwy zapał dla dobra królestwa Bożego. Sami również niech popierają, jako skuteczne świadectwo ewangeliczne, wyrzeczenie się i surowy tryb życia, tak istotny dla kontemplacji, żyjąc w ubóstwie i w szczerze przeżywanym celibacie.

¹ Podczas Ogólnoindyjskiej Konferencji w Patnie (3—8 X 1973) nie dyskutowano o znaczeniu teologicznym tradycji religijnych w Indiach, przyjmując problem działalności misyjnej w Indiach za rozstrzygnięty, a tylko szło o wysnucie odpowiednich konkluzji praktycznych z dotychczasowych analiz teologicznych. Wyniki konferencji ogłoszone w specjalnej deklaracji, którą przytaczamy. W konferencji wzięło udział przeszło 400 delegatów oraz wielu biskupów z całego subkontynentu.

2. Wolność i rozwój

Wolność i rozwój są istotnymi elementami ewangelizacji. Bieda i potrzeba 220 mln ludzi, żyjących w skrajnych warunkach bytowych, stają się apelem zwróconym do Kościoła, aby podjął się reformy własnych instytucji, które — choć nieświadomie — wykorzystuje się niekiedy do obrony takich struktur społecznych, które przyczyniają się do ucisku ludzi. Całą chrześcijańską wspólnotę wzywa się, aby utożsamiała się z biednymi i uciśnionymi nie tylko w uczuciach sympatii, lecz także w reformie stylu życia i konkretnych czynach.

Chrystus przyszedł na świat jako Zbawiciel i oswobodziciel; umarł, aby uwolnić człowieka od wszelkiego rodzaju niewoli. Uwolnienie obejmuje całego człowieka i każdego człowieka. Idąc za przykładem Chrystusa Kościół winien czuć się zniewolony do wyrzeczenia się własnego prestiżu, statusu i materialnego zabezpieczenia, a nawet do jeszcze większych ofiar, aby w ten sposób móc dalej prowadzić autentyczne posłannictwo Słowa Bożego.

W swoich staraniach o rozwój Kościół powinien kierować się ważnymi dla życia ludzi wymaganiami. Każda jego w tym względzie pomoc powinna w człowieku budzić pragnienie samowystarczalności oraz stania się równocześnie samemu współpracownikiem rozwoju. Cel ten osiągnie Kościół tylko wtedy, kiedy będzie przekazywał ludziom swoją chrześcijańską, w sposób nadprzyrodzony umotywowaną naukę społeczną.

3. Ewangelizacja

Ewangelizacja na pierwszym miejscu jest zadaniem diecezji, Kościoła lokalnego tworzącego jednostkę ewangelizacyjną, której cała działalność powinna być skierowana ku ewangelizacji. Każda diecezja oraz każda jej instytucja winny być nastawione na ewangelizację. Główne więc zadanie biskupa polega na stworzeniu powyższych warunków. W tym kierunku powinny iść wszelkie reformy struktur diecezjalnych. Należy powołać do życia komisję, która by popierała, inspirowała i organizowała pracę misyjną, rozszerzała ich zakres i dalej rozwijała.

Tych zaś, których Duch Święty powoła do specjalnych zadań wolności i rozwoju wśród biednych i uciśnionych, władza kościelna powinna zachęcać i wspierać. W naszych warunkach powinniśmy współpracować z rządem i innymi odpowiedzialnymi czynnikami; nie wolno pozostawać w izolacji i stwarzać konkurencji. Kościół w Indiach powinien jasno zrozumieć, że część jego profetycznych zadań polega na wykazywaniu zła społecznego, a niekiedy nawet na piętnowaniu ciasnoty i trudności ze strony struktur oraz korupcji władz. Kościół powinien zdecydowanie stać zawsze po stronie uciśnionych, wbrew wszelkim pokusom łączenia się ze strukturami godnymi potępienia.

4. Dialog

Braterski dialog z niechrześcijanami czy z niewierzącymi jest naturalną konsekwencją chrześcijańskiej miłości bliźniego wobec rzeczywistego pluralizmu naszego współczesnego społeczeństwa. Dialog domaga się wzajemnego uszanowania i obopólnego zrozumienia; inspirowane dzieło ewangelizacji, czyniące je bardziej sensownym.

W dialogu z przedstawicielami świeckiego humanizmu i agnostycyzmu winniśmy pozytywnie oceniać szczerą ich troskę o ludzkie wartości. Nasze osobiste spotkania z tego rodzaju niewierzącymi uczynią nas bardziej autentycznymi świadkami Chrystusa w duchu Ewangelii. Nasze szkoły, kolegia i inne zakłady winny przygotowywać młodzież do spotkań z ateizmem i agnostycyzmem, krytycznie jej naświetlając przyczyny prowadzące do niewiary. Nale-

ży publikować książki i pisać artykuły w różnych językach indyjskich, podkreślając religijne i duchowe wartości, by stały się one ważnym czynnikiem dla dążeń współczesnego człowieka.

Chrześcijanie powinni nawiązać ściślejsze kontakty z islamem, aby usunąć wzajemne nieznanomości i daleko sięgające uprzedzenia. Nasz dialog winien podkreślać to wszystko, co nas łączy w religijnym wyznaniu wiary i poprowadzi do ściślejszej współpracy w popieraniu moralnych i duchowych wartości. Odpowiednia liczba seminarzystów oraz wiernych w naszych zakładach szkoleniowo-wychowawczych winna się zaznajamiać z językiem i wiarą indyjskich wyznawców islamu; potrzebny jest w tym celu instytut badań islamu. Siostry zakonne, zwłaszcza w ośrodkach zdrowia czy w internatach dziewcząt muzułmańskich lub przy okazji prywatnych odwiedzin rodzin, mogą wiele uczynić w usuwaniu trudności oddzielających Kościoł od wspólnot muzułmańskich.

Książkowe ujęcie „życia Jezusa” oraz religijną literaturę należy wydawać w formie dostosowanej do mentalności muzułmańskiej, zwłaszcza w języku urdu; w ogóle powinniśmy starać się o stworzenie form liturgicznych i kulturowych, nawiązujących do tradycji muzułmańskich. We wszystkich naszych wysiłkach, zmierzających do nawiązania dialogu z islamem, powinniśmy ściśle współpracować z Instytutem Henry-Martyn (protestancki instytut dla badań islamu); należy wpłynąć na Konferencję Episkopatu, aby mianowała stałego sekretarza sekcji muzułmańskiej w Komisji Dialogu, którego zadaniem byłoby popieranie i koordynowanie powyższej pracy przy udziale watykańskiego Sekretariatu dla Spraw Niechrześcijan.

Wszyscy wierni Kościoła powinni pielęgnować religijny dialog z hinduizmem oraz innymi wierzeniami niechrześcijańskimi, który prowadziły do wzajemnego wzbogacenia oraz do współpracy we wspólnych przedsięwzięciach. Należy stworzyć mniejsze ośrodki chrześcijańskie, które w swoim sposobie życia weszłyby całkowicie w niechrześcijańskie środowisko. Klerycy, siostry zakonne i ludzie świeccy winni wykorzystywać możliwości zalecane przez powyższe ośrodki, aby móc prowadzić dialog w życiu praktycznym.

Nasze zakłady szkoleniowo-wychowawcze powinny posiadać specjalistów, którzy zgodnie z ogólnymi wskazaniami mogliby pouczać studentów, jak należy wyrażać chrześcijańskie prawdy teologiczne i doświadczenia w języku ludu, wśród którego wypadnie im pracować. W naszych wspólnotach należy organizować wykłady, zapraszając przedstawicieli niechrześcijańskich, zarówno starych tradycji, jak i współczesnych prądów dynamicznych ośrodków hinduistycznych. W parafiach należy prowadzić wiernych do przyjęcia takiej postawy względem niechrześcijańskich braci, jakiej Kościoł sobie życzy.

wg KM 93(1974)5—6, 19—20, opr. ks. Feliks Zapłata SVD, Warszawa

II. INFORMACJE

Kenia

Ekumeniczny Ośrodek Badawczy (Ecumenical Unit Research) w Nairobi, którego kierownikiem jest David Barrett, misjonarz anglikański, ogłosił ostatnio wyniki badań, dotyczące ewangelizacji Afryki, prowadzonej przez wszystkie wyznania chrześcijańskie. Wyniki te wykazują, że aktualny proces ewangelizacji w Afryce przebiega trójstrumieniowo:

1. Wśród plemion, które pozytywnie ustosunkowały się do ewangelizacji. Plemion tych jest 512. Nie znaczy to, że wszyscy członkowie tych plemion stali się już chrześcijanami; uzyskane dane pozwalają jednak mieć nadzieję, iż proces ten dokona się w najbliższych kilku latach.

2. Wśród plemion muzułmańskich oraz zislamizowanych. Liczba tych ple-

mion wynosi 213 i po ludzku sądząc nie istnieje możliwość przyjęcia przez nie chrześcijaństwa.

3. Wśród plemion połowicznie objętych ewangelizacją i niechętnie przyjmujących Dobrą Nowinę. Są to plemiona w liczbie 263, jeszcze nie zislamizowane, jednak stosunkowo mało podatne na przyjęcie chrześcijaństwa. Te właśnie plemiona, zdaniem D. Barretta, stanowią główną troskę działalności misyjnej na kontynencie afrykańskim.

Wobec powyższej sytuacji wyłaniają się trzy problemy:

1. Co powinien czynić Kościół, aby dokonała się całkowita „autoewangelizacja” wśród plemion pierwszej grupy?

2. Czy należy dalej prowadzić działalność misyjną wśród plemion drugiej grupy, czy też jej zaniechać?

3. Jakich przedsięwzięć podejmie się Kościół, gdy plemiona trzeciej grupy wyrażą chęć przyjęcia chrześcijaństwa?

W zakończeniu wyników badań podano kilka interesujących wniosków:
— Geograficzne rozszerzenie się islamu ma charakter stacjonarny: dokonuje się zasadniczo w rejonach na północ od Sahary.

— Proces chrystianizacji Afryki przebiega w tempie dwukrotnie szybszym niż proces przybywania ludności.

— Chrystianizacja Afryki charakteryzuje się stałym przyrostem chrześcijan w liczbie 7,5 mln rocznie; jest to wzrost największy z wszystkich innych kontynentów oraz najliczniejszy z wszystkich okresów historii misji. Sytuacja zatem dla ewangelizacji Afryki jest obecnie o wiele pomyślniejsza niż w przeszłości.

Sudan

Według statystyki podanej przez Konferencję Episkopatu Sudańskiego, Kościół katolicki w Sudanie liczy 7 jednostek administracji kościelnej: 5 wikariatów apostołskich i 2 prefektury. Na 17 mln mieszkańców jest 682.000 katolików, z których zaledwie 63.000 żyje na północy, pozostałe zaś 619.000 na południu w 5 wikariatach: Giuba, Wau, Rumbek, Malakal i Mupoj. Kapłanów jest 68 zakonnych, 53 diecezjalnych (sudańczycy), 31 braci zakonnych oraz 212 siostr (w tym 51 rodzimych). Niepokojąco przedstawia się sprawa powołań kapłańskich: wyższe seminarium w Giuba zostało czasowo zamknięte.

Zair

Tematyką VII Kongresu Etnologiczno-Pastoralnego, który odbył się w Bandundu, było pojęcie Boga, mityczne i w życiu praktycznym, wśród ludów regionu Kwango—Kasai w Rep. Zair. Kongres został zorganizowany przez Ośrodek Studiów Etnologicznych w Bandundu, będący filią Instytutu „Anthropos”. Tematykę kongresu omawiano w trzech aspektach: mityczne pojęcia Boga, wyobrażenia Boga w życiu codziennym oraz obrazy Boga we wierze i w kulcie przodków. Zebrane z 11 grup lingwistycznych mity zostały przedstawione uczestnikom w językach oryginalnych oraz w języku francuskim. Zastanawiano się również nad możliwością i sposobami włączenia tych mitów oraz kultów z nimi związanych do kultu i liturgii Kościoła, w myśl zaleceń i wskazań Soboru Watykańskiego II.

Rwanda

Rwanda posiada 5 jednostek administracyjnych: arcybiskupstwu Kabgayı (z rezydencją w Kigali) podlegają cztery biskupstwa — Butare, Kibungo, Nyundo i Ruhengeri. Arcybiskupem jest A. Perraudin, Szwajcar ze zgromadzenia ojców białych. Czwterej pozostali są tubylcami: dwaj z plemienia Tutsi oraz dwaj z plemienia Hutu. Oto niektóre dane statystyczne dotyczące poszczególnych diecezji:

	Kabgayi	Butare	Kibungo	Nyundo	Ruhengeri	Ogółem
Chrześcijananie						
katolicy:	391.533	487.191	131.364	347.056	326.951	1.684.095
inni:	69.194	137.090	15.926	91.683	51.380	365.273
Animiści:	227.438	246.642	119.956	437.646	513.689	1.545.365
Muzułmanie:	8.161	2.262	1.918	3.298	4.187	19.826
Parafie:	21	22	7	23	15	88
Katechiści:	401	720	143	447	468	2.178
Bracia zakonni						
czarni:	49	40	9	30	7	135
biali:	25	42	8	12	10	97
razem:	74	82	17	42	17	232
Siostry						
czarne:	85	198	21	84	64	452
białe:	57	98	23	46	21	245
razem:	142	296	44	130	85	697
Księża						
czarni:	20	35	10	56	21	142
biali:	80	79	13	25	41	238
razem:	100	114	23	81	62	380
Wierni na						
1 księdza:	3.915	4.274	5.711	4.286	5.273	4.432

Brazylia

W mieście Belem, położonym przy ujściu Amazonki, Wydział Zdrowia podał do wiadomości, że jedna osoba na 150 jest dotknięta trądem. Archidiecezja Belem do Pará posiada dwa szpitale dla trędowanych. Istnieje także instytut dla dzieci rodzących się z matek trędowatych. Dzieci te zabierane są matkom w ciągu 48 godzin po urodzeniu i zostają powierzone siostronom miłosierdzia, które opiekują się nimi aż do osiągnięcia przez nie 16 roku życia. Nikt nie chce dzieci tych adoptować.

Filipiny

W roku 1962 powstała na Filipinach pierwsza radiostacja dla głoszenia nauki Chrystusowej. Założycielem jej był ordynariusz Cotabato na wyspie Mindanao, bp G. M o n g e a u, który właśnie w ten sposób starał się rozwiązać problem dotarcia ze słowem Bożym do wszystkich mieszkańców powierzonych mu terenów. Pomysłem tym zainteresowali się następnie inni biskupi oraz instytuty religijne. Dzisiaj na Filipinach 21 radiostacji katolickich emituje programy religijne, obejmujące swym zasięgiem cały kraj. O znaczeniu ich w dziele ewangelizacji bp M o n g e a u powiedział: „Bóg powierzył nam lud, swoje dzieci, katolików, protestantów, muzułmanów, buddystów, hindusów i pogan, wszystkich bez wyjątku. Dał nam posłannictwo — swoją Ewangelię. Dał nam środki przekazywania tego orędzia ludom — radio i telewizję. Możemy docierać do kuchni i mówić do gospodyń. Możemy dotrzeć do rolnika na polu i do rybaka na morzu. Możemy przedstawiać sztuki teatralne i muzykę religijną ludziom odpoczywającym w domu po pracy. Staramy się pokazać ludom Azji, że posłannictwo Chrystusa jest posłannictwem prawdy, miłości i pokoju. Usiłujemy powiedzieć przez radio to, co Chrystus powiedział światu i co chciałby mu powiedzieć poprzez swój Kościół”.

Japonia

W Japonii istnieje 399 uniwersytetów, na których kształcą się 1,5 mln studentów. Z tej liczby 291 uniwersytetów jest prywatnych, wśród nich 41 uniwersytetów chrześcijańskich (30 protestanckich, 11 katolickich). Szczególnie cenio-

ne są uniwersytety katolickie, przede wszystkim zaś Uniwersytet Nanzan (Nagoya), mający cztery fakultety: filozoficzny, języków obcych, ekonomiczny i administracji przemysłu. Największą popularnością cieszą się dwa ostatnie z wymienionych fakultetów. Uniwersytet podpisuje umowy z licznymi koncernami, dzięki czemu absolwenci mają zapewnioną pracę, co w warunkach japońskich nie jest bez znaczenia. Przeciętnie na wyższych uczelniach Japonii studiuje 25% młodzieży z każdego rocznika.

Indie

Najnowszy dramat religijny taneczno-muzyczny ks. G. Prokscha SVD pt. *Mata Sada Sahayini* (Matka Nieustającej Pomocy) oceniony został przez indyjską opinię publiczną jako próba zbliżenia ludzi do siebie, niezależnie od przynależności od kast, wiary czy religii. Dramat był emitowany przez telewizję indyjską w programie świątecznym Bożego Narodzenia oraz w święta maryjne. Zdaniem krytyka teatralnego z czasopisma „The Free Press Bulletin”, dramat *Mata Sada Sahayini* jest kamieniem węgielnym w historii kultury chrześcijańskiej tego kraju, dzięki powiązaniu wyrazu artystycznego z religijną treścią.

Polska

1. W Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie odbyło się w dniach 19—24 V 1974 r., już czwarte z kolei, Sympozjum Misjologiczne, zorganizowane przez Specjalizację Misjologii ATK. Sympozjum było przeznaczone dla wyjeżdżających w najbliższym czasie na prace misyjne oraz dla wszystkich, którzy pragną pogłębić swoje wiadomości o współczesnym dziele misyjnym Kościoła. W sympozjum udział wzięli przedstawiciele zakonów męskich i żeńskich, kleru diecezjalnego, liczna grupa świeckich oraz naukowcy pokrewnych misjologii dziedzin nauki. Łącznie liczba osób biorących udział w sympozjum przekraczała 100. Tematyką obrad był Kościół w Azji, wybrane problemy Kościoła w Afryce oraz problematyka duszpasterstwa polonijnego. A oto tematy wygłoszonych prelekcji: *Działalność misyjna buddyzmu na przestrzeni wieków* (dr H. Zimonia SVD, KUL); *Problematyka Kongresu Religii w Bangkoku* (dr Joh. Althausen, Berlin); *Mentalność indyjska a mentalność europejska* (dr K. Byrski, UW); *Problemy ekonomiczne Azji* (doc. dr J. Ozdowski, ATK); *Drogi ekspansji islamu w Azji* (F. Kapuścik SMA, Lyon); *Świat osiadły — świat koczowniczy a misje w Azji* (dr K. Makulski, UW); *Charakterystyka moralności religii niechrześcijańskich* (ks. dr T. Dajczer, ATK); *Działalność misyjna prawosławia* (mgr A. Kurek OMI, ATK); *Religie Afryki wobec współczesnych przemian* (F. Kapuścik SMA, Lyon); *Drogi ekspansji islamu w Afryce* (F. Kapuścik); *Black Theology* (dr Joh. Althausen Berlin); *Problem religii synkretycznych w Afryce* (dr W. Kowalak SVD, ATK); *Elementy duchowości misyjnej* (R. Ageneau CSSp, Paryż); *Refleksje i wyniki badań wyprawy naukowej UW do Afryki* (dr E. Rzewuski, UW); *Ksiądz Kardynał A. Hlond organizatorem polskiego duszpasterstwa migracyjnego* (dr Cz. Kamiński TChr, ATK); *Problemy moralne ruchów migracyjnych* (mgr G. Okroy TChr, ATK). Praktycznym dopełnieniem referatów i ich ilustracją były spotkania z misjonarzami oraz wyświetlanie przeźroczy o tematyce misyjnej.

2. W dniach 19—23 VIII 1974 r. w Seminarium Duchownym Księży Werbistów w Pieniężnie odbyło się IX Ogólnopolskie Sympozjum Misyjne Kleryków, pod ogólnym hasłem *W jedności z Kościołem powszechnym*. W sympozjum udział wzięło przeszło 90 kleryków ze wszystkich seminariów diecezjalnych i zakonnych w Polsce. Oto tematyka niektórych wygłoszonych referatów: *Kościół misyjny dzisiaj* (abp A. Kozłowiecki, Zambia); *W jed-*

ności z Kościołem powszechnym (red. S. Wilkanowicz, Kraków); *Zadania Kościoła w Japonii* (ks. E. Brzostowski, Japonia); *Misje wśród Indian Wenezueli* (ks. W. Paszenda, Wenezuela); *Czego oczekuje od nas Trzeci Świat?* (red. S. Wilkanowicz, Kraków); *Kościół w Angoli i Mozambiku* (red. Toon van Bijnen, Belgia); *Indianie Krie w Kanadzie* (ks. Omer Thange, Belgia); *Religie synkretyczne w Afryce jako wyraz odnowy chrześcijaństwa* (ks. W. Kowalak SVD, Warszawa); *Kościół katolicki na Tajwanie* (s. R. Ellerick FMM, Tajwan); *Nasza współpraca z misjami* (abp A. Kozłowiecki, Zambia). Oprócz prelekcji każdego dnia odbywały się ciekawe spotkania z misjonarzami z Japonii, Indii, Wenezueli, Ghany, Zairu, Zambii Misyjnej Episkopatu. Prace sympozjum podsumował ks bp J. Wosiński, przewodniczący krajowej Unii Misyjnej Duchowieństwa i Komisji Misyjnej Episkopatu Polski.

opr. ks. Władysław Kowalak SVD, Warszawa